

Pääkirjoitus

Seija Mahlamäki-Kultanen

JohtajaFT, dosentti

Hämeen ammattikorkeakoulu

Seija.mahlamaki-kultanen@hamk.fi

Raija Meriläinen

Opetusneuvos, KT, YTM, FM

Opetus- ja kulttuuriministeriö/Koulutuspolitiikan osasto/ammattillinen koulutus

raija.merilainen@minedu.fi

Suomen yliopistot UNIFI:n kasvatustieteellisen koulutusalan koordinaatiohankkeen loppuraportti tarkasteli yliopistojen kasvatustieteellistä tutkimusta ja toimintaa. Loppuraportista voi havaita, että ammattikasvatuksen tutkimusta tehtiin erityisesti Tampereen yliopistossa ja monia, selkeästi ammattikasvatusta sivuavia tutkimussuuntauksia on paljon. (Kasvatustieteellisen koulutusalan työryhmän loppuraportti 2012). Raportin havainnoista käynnistyi prosessi, jonka yksi ilmentymä on tämä ammattikasvatuksen teemanumero. Ammattikasvatuksen toimintaympäristössä tapahtuu muutoksia kiihtyvällä vauhdilla ja ne haastavat ammattikasvatuksen asiantuntijoita ja tutkijoita toimintaan ja kriittiseen keskusteluun.

Vuoden 2013 Ammattikorkeakoulu- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivän osallistujien kesken toteutettiin työryhmäkeskustelu Hämeen ammattikorkeakoululla. Keskustelu liittyi ammatti-

kasvatuksen tutkimuksen asemaan ja rahoitukseen. Keskustelu oli vilkasta ja siihen osallistui sekä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, hallinnon, arvioinnin että ammatillisen opetuksen käytännön toimijoita. Ammattikasvatuksen ja sen tieteellisen tutkimuksen merkitys koettiin tärkeäksi ja päätettiin jatkaa aloitettua teemakeskustelua. OTTU ry järjesti Tampereen yliopistolla osallistavan paneelin OTTU ry:n vuosikokouksen yhteydessä keväällä 2014. Paneeliin osallistui kymmeniä yhdistyksen jäseniä ja muita kiinnostuneita.

Tässä vaiheessa oli jo tullut selväksi, että käytävää keskustelua on syytä koota kirjalliseen ja helposti saavutettavaan muotoon. Siksi päätettiin julkaista aiheesta ammattikasvatuksen aikakauskirjan teemanumero. Toimituskunta halusi varmistaa lehden levikin ja päätti verkkojulkaisemisesta.

Ruohotie (2000, 284) on määritelty ammattikasvatuksen organisoituna kasvatus toimintana, jonka avulla yksilöt voi-

vat toteuttaa tavoitteisesti etenevää oppimista päämääränä ammatissa tarvittavien valmiuksien hankkiminen ja kehittäminen, itsenäinen ammatillinen toiminta ja jatkuva kehittyminen ammatissa. Kun ihminen kasvaa ammatissa, hän kasvaa myös ihmisenä. Kyse on ihmisen ja toimintaympäristön vuorovaikutuksesta.

Tulevaisuudessa on yhä haastavampi määrittää ammatteja ja rakentaa hallinnollisesti riittävän joustavia rakenteita yksilöiden toteuttaa ammatillista kasvuaan kohti tulevaisuuden työuria. Kaikkien tarpeita ja kulttuurisia odotuksia ei organisoitu kasvatustoiminta sellaisenaan kohtaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuskatsauksen toimintaympäristökuvauksessa nostetaan esille digitaalinen palvelutalous (Osaamisella ja luovuudella hyvinvointiin). Sen mukaan muuttuvat tulevaisuudessa yhä enemmän sekä koulutuksen sisällöt että pedagogiikka. Opettajuuden roolin muutos on nähtävissä ja sen tukeminen vaatii opettajan koulutuksen sisällöistä uudistamista. Tämän lisäksi opettajuutta on tuettava ajantasaisella täydennyskoulutuksella.

Suomi oli ensimmäistä kertaa mukana OECD:n Talis2013 tutkimuksessa. Kyselytutkimuksessa opettajat ja rehtorit kertoivat opettajuudesta ja oppimisympäristöistä sekä niihin liittyvistä kokemuksista. Kesäkuussa julkaistiin yläkoulujen tulokset ja joulukuussa 2014 saamme tulokset myös ammatillisesta koulutuksesta. Tutkimuksessa tarkastellaan kaikilla koulutusasteilla myös ICT:n vaikutusta opettajuuteen.

Tässä teemanumerossa kutsutut kirjoittajat tarkastelevat sekä ammattikasva-

tuksen tutkimusta, tiedonmuodostusta ja tiedontarpeita. Tämän lisäksi artikkeleissa kirjoitetaan opettajuudesta ja ammattikasvatuksen käytännöistä ja kehittämiskohteista. Artikkeleissa kurkistetaan myös perinteisten tiederajojen ulkopuolelle ja haastetaan oppimaan yli rajojen. Teemanumeron tarkoituksena on pikeminkin avata keskustelua ammattikasvatuksesta eri näkökulmista kuin rajata ja määritellä sitä.

Artikkeleista kolme on referoitua

Elina Oksanen-Ylikoski ja Teemu Ylikoski kutsuttiin kirjoittamaan ammattikasvatuksen tiedonmuodostuksesta käytännön toiminnassa, opiskelijoiden, opettajien, muun henkilökunnan ja yrittäjien kanssaoppiessa. Innovatiivinen toimintayhteisö sisältää lähtökohtaisesti ristiriitoja ja luo mahdollisuuksia ammattikasvatuksen uusien ilmiöiden tutkimukseen.

Helena Malmivirran artikkelissa etsitään kokonaan uutta oppimisen paradigmaa taiteen oppimisen ja ammattikasvatuksen rajapinnalla. Tutkimuksen käytännöllinen konteksti on sosionomikoulutus. Taiteellisessa prosessissa oppiminen avaa perinteisestä poikkeavia näkyjä ja nostaa taiteen ja käsillä tekemisen välineen asemasta oppimisen keskiöön.

Kati Kauravaara on etnografisessa tutkimuksessaan keskittynyt nuoren, ammattikoulua käyvän miehen maailmaan ja toimijuuteen. Osaamista, taitoja ja tietoja sekä koulun toimintasääntöjä korostava koulun kulttuuri on toinen. Näin voi ymmärtää erilaisten kulttuurien kohtaamattomuutta teoreettisena ilmiönä.

Artikkeleista viittä ei ole referoitu

Marianne Teräs tarttuu kirjoittamassaan artikkelissa alati ajan-kohtaiseen aiheeseen eli kulttuurien kohtaamiseen. Tekstin lähtökoh- ta on ajatus siitä, kuinka ammatillisessa koulutuksessa maahanmuuttajaopiskeli- jat ja heidän opettajansa kohtaavat. Lu- kija saa mahdollisuuden kokea sen, mitä on onnistunut vuorovaikutteisuus ope- tuksessa.

Aila Paason artikkeli ohjaa lukijan opettajuuden ytimeen eli osaamiseen. Taustalla kulkee ikään kuin punaisena lankana ajatus siitä, että osaamistarve muuttuu ja sen täydentämisen tarve on jatkuva. Osaamisen kehittäminen on siis prosessi, jonka mallintamista pohditaan tekstissä.

Seija Rasku tarkastelee artikkelissaan ammatillisen koulutuksen tutkintojär- jestelmää ja sen muutosta. Ammatil- lisen koulutuksen kehittäminen alkoi 1970-luvulla valtiojohtoisesti (ks. Meri- läinen 2011) ja osana laajaa uudistusta oli tutkintojärjestelmän kehittäminen. Raskun mukaan osaaminen ja sen täy- dentämisen ovat 2010-luvun vastauksia ammattien muutokseen, jota tekstissä peilataan myös ajallisesti.

Ryymin, Eerolan ja Majurin yhteisen artikkelin kohteena on huippuosaami- nen, jota tarkastellaan sekä yksilön että työelämän kehittämisen näkökulmasta. Yksilön huippuosaamisen selittävien tekijöiden löytäminen ja ymmärtäminen ovat perusedellytyksiä koulutuksen jär- jestäjien ja työelämän välisessä yhteis- työssä.

Tuomisen ja Wihersaaren yhteisartik- kelissa pohdinnan kohteena on ammatti- kasvatuksen olemus ja sen muutos ajassa. Kirjoittajat nostavat tarkasteluun yhteis- kunnan ja yrityselämän, joilla on vaiku- tuksia sekä ammatteihin että niiden sisäl- töön tulevaisuudessa.

Vierailevat toimittajat kiittävät kirjoit- taja heidän panoksestaan. Teemanume- ron prosessin aikana muutosten vauhti globaalissa toimintaympäristössä tuntuu vain kiihtyneen ja päätös teemanumeron kokoamisesta oli todella perusteltu. Kir- joittajat edustavat laajasti koulutuksen tutkimuksen, hallinnon, kehittämisen ja koulutusjärjestelmän eri tahoja ilmen- täen samalla suomalaisittain tyyppillistä toimijoiden vuorovaikutusta. Sen poh- jalta on hyvä edetä käytännön toimiin ja etsiä suuntaa murroksissa.

Lähteet

.....
Kasvatustieteellisen koulutusalan työryhmän loppuraportti. 2012. Suomen yliopistot. Unifi.

Meriläinen, R. 2011. Valkolakki vai haalarit, vaiko molemmat. Koulutuspolitiikan vaikuttaji- en näkemykset toisen asteen kehityksestä. Aka- teeminen väitöskirja. Superin julkaisu 1/2011. Helsinki: Unigrafia.

Osaamisella ja luovuudella hyvinvointia. 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:18. Helsinki: Valtioneuvosto.

Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Helsinki: WSOY.

